

**AKCIJSKI NAČRT ZA IZBOLJŠANJE STANJA IN
ZAGOTAVLJANJE DOLGOROČNEGA
UPRAVLJANJA TRAVIŠČ
(habitatnega tipa 6210* - Polnaravna suha travišča in
grmiščne faze na karbonatnih tleh) na projektnem
podobmočju Gorjanci**

Nosilec:
Matej Simčič, univ. dipl. geog.
Višji naravovarstveni svetovalec

Koordinator projekta:
dr. Nika Debeljak Šabec, univ. dipl. biol.
Visoka naravovarstvena svetnica

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

Naloga:

AKCIJSKI NAČRT ZA IZBOLJŠANJE STANJA IN
ZAGOTAVLJANJE DOLGOROČNEGA UPRAVLJANJA
TRAVIŠČ

(habitatnega tipa 6210* - Polnaravna suha travišča in grmiščne
faze na karbonatnih tleh) na projektnem podobmočju Gorjanci

Izdelovalec:

Zavod RS za varstvo narave
OE Novo mesto
Adamičeva ulica 2
8000 Novo mesto

Nosilka naloge:

Matej Simčič, univ. dipl. geog.

Sodelavci:

Klemen Kamenik, univ. dipl. inž. gozd.
Aleksander Koren, univ. dipl. biol.
dr. Nika Debeljak Šabec, univ. dipl. biol.

Številka naloge:

6-I-414/1-O-17/MS

Kraj in datum izdelave:

Novo mesto, februar 2020

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	4
1.1	Splošna načela in principi ohranjanja narave	6
1.2	Upoštevanje pravne podlage	6
1.3	Konkretne in podrobnejše usmeritve za izboljšanje stanja in zagotavljanje dolgoročnega ohranjanja travišč (habitatni tip – 6210*) na PPO Gorjanci	8
2	ANALIZA ZAČETNEGA STANJA HT 6210*	10
2.1	KARTIRANJE ZAČETNEGA STANJA CILJNIH HABITATNIH TIPOV NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI.....	10
2.2	KARTA POTENCIALNE CONE POJAVLJANJA HABITATNEGA TIPA 6210(*) NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI.....	10
2.3	KARTA POVRŠIN, PRIMERNIH ZA VKLJUČEVANJE V PROJEKT NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI.....	10
2.4	NATANČNA OCENA ZAČETNEGA STANJA HT 6210(*) NA POVRŠINAH, KI SE VKLJUČUJEJO V PROJEKT	11
3	NAČRT IZVEDBE AKCIJ NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI.....	12
3.1	AKCIJA C.1 – ODSTRANJEVANJE ZARASTI.....	12
3.1.1	Usmeritve pred izvedbo ukrepa odstranjevanje zarasti za posamezne upravljavske enote na PPO Gorjanci	13
3.1.1.1	Usmeritve za območja kmetijskih zemljišč pod gozdno masko sestojev	13
3.1.1.2	Usmeritve za upravljavsko enoto območja kmetijskih zemljišč izven gozdne maske sestojev	13
3.1.1.3	Usmeritve za območja gozdnih zemljišč pod gozdno masko sestojev	13
3.1.1.4	Usmeritve za območja gozdnih zemljišč (G) izven gozdne maske sestojev	14
3.1.2	Območja izvedbe akcije čiščenje zarasti	14
3.2	AKCIJA C.2 – ZAGOTAVLJANJE DOLGOROČNEGA UPRAVLJANJA SUHIH TRAVIŠČ.....	15
3.3	AKCIJA C.3 – OBNOVA IN VZDRŽEVANJE VISOKODEBELNIH TRAVNIŠKIH SADOVNJAKOV.....	15
3.4	AKCIJA C.5 – NAČRTI KMETIJ	16
4	LITERATURA IN VIRI.....	18
5	PRILOGE.....	20

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Pregled območij izvedbe akcije odstranjevanja zarasti na PPO Gorjanci	14
Preglednica 2: Pregled območij izvedbe obnove in vzdrževanja travniških sadovnjakov	16

1 UVOD

AKCIJSKI NAČRT ZA IZBOLJŠANJE STANJA IN ZAGOTAVLJANJE DOLGOROČNEGA UPRAVLJANJA TRAVIŠČ (HABITATNI TIP – 6210*) za zaraščajoče površine v območju s pojavljanjem habitatnega tipa 6210* Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco-Brometalia*) na projektnem podobmočju Gorjanci, je strokovno gradivo, s katerim se za območje, ki ima na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave poseben status, opredelijo izhodišča, usmeritve in ukrepi za izboljšanje stanja in zagotavljanje dolgoročnega ohranjanja travišč (habitatni tip – 6210*) na projektnem podobmočju Gorjanci za namene izvajanja projekta Ohranjanje in upravljanje suhih travišč vzhodne Slovenije LIFE TO GRASSLANDS (LIFE 14 NAT/SI/000005).

Habitatni tip Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco-Brometalia*) (HT 6210*) je bil nekoč eden najbolj razširjenih tipov travišč v Sloveniji, ki se je tekom zgodovine razvil in ohranil kot rezultat ekstenzivne rabe travniških površin. V zadnjih sto letih so se površine travišč povsod po Evropi močno zmanjšale in postali so eni izmed najbolj ogroženih habitatov v Evropi (Škornik, 2016), kar je predvsem posledica intenzifikacije kmetijske rabe na eni strani in opuščanja ekstenzivnih oblik kmetovanja in zaraščanja kmetijskih površin na drugi.

Danes predstavlja na območju Slovenije redek habitat, ki nudi življenjski prostor mnogim ogroženim vrstam in ki je hkrati prioritetni habitatni tip (*rastišče kukavičevk) po Direktivi o habitatih. Po poročanju po Direktivi o habitatih iz leta 2013 v habitatni tip HT 6210* v neugodnem stanju/slabem stanju (U2 -). HT 6210* so polnaravni habitatni tipi, ki so nastali kot posledica tradicionalne rabe prostora (paša, košnja), katerih obstoj je pogojen s človekovim upravljanjem. Danes so ti habitatni tipi ogroženi predvsem zaradi neprimerne rabe ter zaraščanja površin, ki je povezano z opuščanjem kmetijske rabe.

V okviru izvajanja projekta je bilo leta 2016 izvedeno kartiranje začetnega stanja ciljnih habitatnih tipov, katerega rezultati so pokazali, da je bilo na 152,00 ha površin, kartiranih na območju Gorjancev, prisotnih 27,9 % (42,5 ha) travišč habitatnega tipa 6210(*). Za 79,8 % (33,9 ha) površin teh suhih travišč je bilo stanje ohranjenosti opredeljeno kot ugodno, pri čemer so bile kukavičevke, zaradi katerih se habitatni tip 6210(*) varuje kot prioritetni habitatni tip, v času kartiranja prisotne na 58,2 % popisnih poligonov HT 6210(*).

Zaznane so naslednje grožnje in pritiski:

- opuščanje rabe travniških površin;
- razdrobljena lastniška struktura in majhne parcele;
- nizka raven zavesti o pomenu in ohranjanju ekstenzivnih travišč.

Cilji, usmeritve in ukrepi za akcijski načrt za izboljšanje stanja in zagotavljanje dolgoročnega ohranjanja travišč (habitatni tip – 6210*) na projektnem podobmočju Gorjanci so povzete na

podlagi Programa upravljanja območij Natura 2000 (2015-2020), ki predstavlja izhodišče za izvajanje projektov LIFE TO GRASSLANDS in kohezijskih projektov. V prilogi 6.1 ("Cilji in ukrepi") operativnega programa so opredeljeni cilji in ukrepi po območjih, vrstah in habitatnih tipih, ki najbolj neposredno prispevajo k doseganju konkretnih ciljev območij Natura 2000. Gre zlasti za območja, na katerih je treba stanje ohranjenosti vrst in habitatnih tipov najbolj izboljšati. Podrobnejši varstveni cilji za HT 6210* na Natura 2000 območju SAC Gorjanci - Radoha (koda SI3000267) so vezani na:

- velikost habitatnega tipa (obnovitev velikosti HT 6210*),
- specifične lastnosti, strukture, procesi habitatnega tipa (košnja po 30. 6., brez gnojenja ali gnojenje največ enkrat na 3-5 let samo s hlevskim gnojem, ekstenzivna paša).

Projektne aktivnosti na projektnem podobmočju Gorjanci bodo spodbujale k trajnostni rabi suhih travnišč prek čiščenja zaraščenih zemljišč in z nudenjem opreme za obdelovanje zemljišč (košnja), prav tako pa bo nudena podpora za povezovanje zainteresiranih kmetovalcev/lastnikov. Projekt bo prispeval k povečanju ekonomske upravičenosti kmetovanja s skupnim oblikovanjem in razvojem privlačnih tržnih produktov in programov, vezanih na ohranjanje rabe travnišč. Na trenutno znanih lokacijah pojavljanja suhih travnišč je bilo na območju Gorjancev opravljeno kartiranje habitatnih tipov, s strani zunanjega izvajalca pa je bila določeno tudi potencialno območje omenjenega habitatnega tipa za projektno podobmočje Gorjanci.

Cilj projekta na projektnem podobmočju Gorjanci je odstranitev zarasti na 10,00 ha površin, ki so trenutno v različnih fazah zaraščanja, obnovitev 0,50 ha obstoječih visokodebelnih travniških sadovnjakov s pomladitveno rezjo in sadnjo 30 sadik visokodebelnih sadnih dreves ter zagotovitev ustrezne rabe in dolgoročnega upravljanja na 30,00 ha površin habitatnega tipa 6210(*). V okviru projekta bosta pripravljena tudi 2 razvojna načrta kmetij.

1.1 SPLOŠNA NAČELA IN PRINCIPI OHRANJANJA NARAVE

Pri urejanju prostora, rabi naravnih dobrin in varstvu nepremične kulturne dediščine se upoštevajo nekatera splošna načela in principi ohranjanja narave:

- Zakon o ohranjanju narave (*Uradni list RS*, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14; v nadaljevanju ZON) določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot z namenom prispevati k ohranjanju narave (1. člen ZON). Ukrepi ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot se vključujejo v urejanje prostora ter rabo in izkoriščanje naravnih dobrin ter ukrepe varstva kulturne dediščine na način, ki ga določa zakon (6. člen ZON).
- Fizične in pravne osebe morajo ravnati tako, da prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in varujejo naravne vrednote. Država, lokalne skupnosti ter druge osebe javnega prava so pri izvajanju nalog iz svoje pristojnosti dolžne upoštevati načela, cilje in ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot ter pri tem medsebojno sodelovati (7. člen ZON).
- Posegi v naravo, ki vključujejo tudi gradnje, se morajo planirati, načrtovati in izvajati tako, da ne okrnijo narave. Okrnitev narave je stanje narave, ko so zaradi človekove dejavnosti spremenjeni naravni procesi tako, da je porušeno naravno ravnovesje ali so uničene naravne vrednote (11. člen ZON). V postopkih načrtovanja rabe ali izkoriščanja naravnih dobrin in urejanja prostora mora pristojni državni ali lokalni organ izbrati tisto odločitev, ki ob približno enakih učinkih izpolnjuje merilo najmanjšega možnega poseganja v naravo in v primeru obstoja alternativnih tehničnih možnosti za izvedbo posega ne okrni narave (96. člen ZON).

1.2 UPOŠTEVANE PRAVNE PODLAGE

Mednarodne konvencije in predpisi Evropske unije:

- Konvencija o biološki raznovrstnosti, Rio de Janeiro, 1992 (Zakon o ratifikaciji konvencije o biološki raznovrstnosti (*Uradni list RS*, št. 30/96, MP št. 7)),
- Konvencija o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov – Bernska konvencija (Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov (*Uradni list RS*, št. 55/99, MP št. 17)),
- Evropska konvencija o krajini (Zakon o ratifikaciji evropske konvencije o krajini (*Uradni list RS*, št. 74/03, MP št. 19)),
- Konvencija o varstvu Alp – Alpska konvencija (*Uradni list RS*, št. 19/95, MP št. 5) in protokoli,
- Direktiva Sveta o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst – Direktiva o habitatih (92/43/EEC),

- Direktiva Sveta o ohranjanju prosto živečih vrst ptic – Direktiva o pticah (79/409/EEC).

Predpisi Republike Slovenije:

- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji (sprejeta na 55. seji Vlade, dne 20. 12. 2001),
- Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020) (sprejet na 30. seji Vlade, dne 9.4.2015, popravek na 38. seji Vlade RS z dne 28. maja 2015 ter 24. 03. 2016),
- Zakon o ohranjanju narave – ZON (*Uradni list RS*, št. 56/1999, 31/2000 - popr., 110/2002 - ZGO-1, 119/2002, 41/2004, 61/2006 - ZDru-1, 32/2008 - Odl. US, 8/2010 - ZSKZ-B, 46/2014),
- Zakon o varstvu okolja (*Uradni list RS*, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15 in 30/16),
- Zakon o urejanju prostora – ZUreP (*Uradni list RS*, št. 110/2002, 8/2003 - popr., 58/2003 - ZZK-1, 33/2007 - ZPNačrt, 108/2009 - ZGO-1C, 80/2010 - ZUPUDPP),
- Zakon o prostorskem načrtovanju – ZPNačrt (*Uradni list št.* 33/2007, 70/2008 - ZVO-1B, 108/2009, 80/2010 - ZUPUDPP, 43/2011 - ZKZ-C, 57/2012, 57/2012 - ZUPUDPP-A, 109/2012, 35/2013 - Skl. US, 76/2014 - Odl. US in 14/15 – ZUUJFO),
- Zakon o gozdovih (*Uradni list RS*, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 24/15 in 9/16 – ZGGLRS in 77/16),
- Uredba o zvrsteh naravnih vrednot (*Uradni list RS*, št. 52/02, 67/03);
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (*Uradni list RS*, št. 48/2004, 33/2013, 99/2013);
- Uredba o habitatnih tipih (*Uradni list RS*, št. 112/2003, 36/2009, 33/2013);
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (*Uradni list RS*, št. 49/2004, 110/2004, 59/2007, 43/2008, 8/2012, 33/2013, 35/2013 - popr., 39/2013 - Odl. US, 3/2014, 21/2016);
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (*Uradni list RS*, št. 46/2004, 109/2004, 84/2005, 115/2007, 32/2008 - Odl. US, 96/2008, 36/2009, 102/2011, 15/2014, 64/2016);
- Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (*Uradni list RS*, št. 46/2004, 110/2004, 115/2007, 36/2009, 15/2014);
- Uredba o zavarovanih prosto živečih vrstah gliv (*Uradni list RS*, št. 58/11);
- Uredba o varstvu samoniklih gliv (*Uradni list RS*, št. 57/1998, 56/1999 - ZON, 41/2004 - ZVO-1, 58/2011);
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (*Uradni list RS*, št. 82/02, 42/10);
- Pravilnik o označevanju zavarovanih območij naravnih vrednot (*Uradni list RS*, št. 117/02, 53/05);

- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (*Uradni list RS*, št. 130/04, 53/06, 38/10, 3/11);
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (*Uradni list RS*, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15);
- Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020 (sprejet na 30. seji Vlade RS, dne 9. 4. 2015, popravek na 38. seji Vlade RS dne 28. maja 2015).

Občinski predpisi:

Občina Novo mesto:

- Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Novo mesto (*Uradni list RS*, št. 101/09, 37/10 - teh. popr., 76/10 - teh. popr., 77/10 - DPN, 26/11 - obv. razl., 4/12 - teh. popr., 87/12 - DPN, 102/12 - DPN, 44/13 -teh. popr., 83/13 - obv. razl., 18/14, 31/14 - OPPN, 46/14 - teh. popr., 16/15 in Dolenjski uradni list, št.12/15, 15/17- obv. razl., 13/18, 13/18 - obv. razl., 15/18 in 16/18).

Občina Šentjernej:

- Odlok o občinskem prostorskem načrtu občine Šentjernej (*Uradni vestnik Občine Šentjernej*, št. 04/2010, 05/2013).

Občina Kostanjevica na Krki:

- Odlok o občinskem prostorskem načrtu občine Kostanjevica na Krki (*Uradni list RS*, št. 51/2013).

1.3 KONKRETNE IN PODROBNEJŠE USMERITVE ZA IZBOLJŠANJE STANJA IN ZAGOTAVLJANJE DOLGOROČNEGA OHRANJANJA TRAVIŠČ (HABITATNI TIP – 6210*) NA PPO GORJANCI

Konkretne in podrobnejše usmeritve za izboljšanje stanja in zagotavljanje dolgoročnega ohranjanja travišč (habitatni tip – 6210*) so navedene v dokumentu: Naravovarstvena izhodišča za upravljanje suhih travišč na projektnih podobmočjih projekta LIFE TO GRASSLANDS: podobmočje Gorjanci.

Naravovarstvena izhodišča za upravljanje suhih travišč se osredotočajo na površine brez HT 6210*, hkrati pa naravne razmere omogočajo njegov nastanek ob ustrezni rabi, na površine kjer je HT 6210* v neugodnem stanju (zaradi zaraščanja) in take, kjer je HT 6210* v ugodnem stanju. Slednje predstavljajo naravovarstveno najvrednejše površine, ki bi jih s

projektom LIFE TO GRASSLANDS kot take želeli ohraniti. Naravovarstveno stanje posameznih površin oz. parcel (brez HT 6210*, s HT 6210* v neugodnem (zaraščanje) ali ugodnem stanju) opredeli strokovna služba varstva narave.

2 ANALIZA ZAČETNEGA STANJA HT 6210*

2.1 KARTIRANJE ZAČETNEGA STANJA CILJNIH HABITATNIH TIPOV NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI

V okviru analiz začetnega stanja je bila s strani zunanjega izvajalca Fakultete za naravoslovje in matematiko, Univerze v Mariboru, na podlagi njihovega znanja kot strokovnega na področju poznavanja suhih travišč, pripravljeno in izvedeno kartiranje začetnega stanja ciljnih habitatnih tipov na projektnem podobmočju Gorjanci. Spomladi 2018 je zunanji izvajalec opravil terenski pregled manjših dodatnih površin, za katere so lastniki izkazali interes po vključitvi v projektne aktivnosti.

Kartografski prikaz začetnega stanja ciljnih habitatnih tipov na projektnem podobmočju Gorjanci je prikazan v Prilogi 1: *Karta začetnega stanja HT 6210(*) na projektnem podobmočju Gorjanci.*

2.2 KARTA POTENCIALNE CONE POJAVLJANJA HABITATNEGA TIPA 6210(*) NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI

V okviru analiz začetnega stanja je bila pripravljena tudi Karta potencialne cone pojavljanja habitatnega tipa 6210(*) na projektnem podobmočju Gorjanci. Za projektno podobmočje Gorjanci je bila karta potencialne cone pripravljena na način, da vključuje: a) vsa obstoječa travišča s HT 6210(*), podtipe tega HT in kombinacije tega HT z drugimi HT (največkrat travišči); b) mezotrofne in eutrofne nižinske travnike, če so nastali na tleh, kjer bi ob ekstenzivni rabi bili razviti travniki HT 6210(*); c) oblike zaraščanja HT6210(*) z grmi in drevesi ter d) termofilni gozdni rob.

Kartografski prikaz potencialne cone pojavljanja habitatnega tipa 6210(*) na projektnem podobmočju Gorjanci je prikazan v Prilogi 2: *Karta potencialne cone pojavljanja habitatnega tipa 6210(*) na projektnem podobmočju Gorjanci.*

2.3 KARTA POVRŠIN, PRIMERNIH ZA VKLJUČEVANJE V PROJEKT NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI

Na podlagi podatkov kartiranja HT na projektnem podobmočju Gorjanci iz leta 2008 ter podatkov kartiranja začetnega stanja ciljnih HT iz leta 2016, izvedenega v projektu LIFE TO GRASSLANDS ter karte potencialne cone so bile pripravljene karte površin, primernih za vključevanje v projekt LIFE TO GRASSLANDS. Pri obravnavi posamezne vloge kmeta se ob tem upoštevajo še dejanski podatki o stanju na terenu, ki jih pridobimo s strokovno oceno stanja HT ob terenskem obisku kmetije.

2.4 NATANČNA OCENA ZAČETNEGA STANJA HT 6210(*) NA POVRŠINAH, KI SE VKLJUČUJEJO V PROJEKT

Za potrebe izdelave natančne ocene začetnega stanja HT 6210(*) na površinah, ki se vključujejo v projekt, smo v sodelovanju s Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru pripravili natančne popisne obrazce začetnega stanja. Natančna določitev začetnega stanja temelji na popisu stanja pozitivnih in negativnih indikatorskih rastlinskih vrst HT 6210(*) in je vezana na enote ukrepanja (košnja, sadnja sadovnjakov, čiščenje zarasti ...).

3 NAČRT IZVEDBE AKCIJ NA PROJEKTNEM PODOBMOČJU GORJANCI

V nadaljevanju dokumenta je podan načrt konkretnih akcij. Načrt se tekom izvedbe projekta dopolnjuje. **Trenutna verzija podaja stanje na podlagi podpisanih ali v zaključni fazi podpisovanja sporazumov o vključitvi kmetov v projekt na dan 14.12.2018!**

3.1 AKCIJA C.1 – ODSTRANJEVANJE ZARASTI

Cilj projekta (akcije C.1) na projektnem podobmočju Gorjanci je odstranjevanje zarasti na površini okvirno 10,00 ha, z namenom izboljšanja stanja habitatnega tipa Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (HT 6210*). Prisotna zarast, ki se bo v okviru akcije odstranila, je v različnih razvojnih stadijih – od mlajših razvojnih faz grmovne vegetacije (intenziteta zarasti do 50 %), do gostejše zarasti in mlajših dreves, ki večinoma dosega premer 10 cm, merjeno v prsni višini (intenziteta zarasti 50-75 %).

Doseganje ciljev projekta bomo zagotovili z zaporednimi sezonskimi naročili izvedbe akcije, v katerih bo podrobneje opredeljen način izvedbe projektne akcije. V sukcesivnem sezonskem naročilu bo določena lokacija, obseg in časovni termin izvedbe odstranjevanja zarasti.

V okviru izvedbe akcije bo iz površin, predvidenih za ponovno vzpostavitev košnih površin, ki so bile določene s strani naročnika in dogovorjene z lastniki zemljišč, odstranjena vsa grmovna in lesna zarast. Višina panja po izvedeni sečnji ne sme biti višja od 10 cm. Vsa lesna zarast (biomasa) se odstrani s potencialnih košnih površin in se deponira na lokacijah ob robu potencialnih košnih površin, ki so predhodno določene z lastnikom. Način in lokacija deponiranja lesne zarasti oziroma biomase bo določena v sezonskih naročilih naročnika. Po odstranitvi grmovne/lesne zarasti se s tehnologijo, primerno za predmetna območja, vzpostavi kmetijske površine, ki so primerne za košnjo (odstranitev panjev s puljenjem in izravnavo tal z bagerjem oziroma mulčenje panjev in podlage (posamezno kamenje in korenine...) s primernim mulčenjem).

Odstranjevanje zarasti se zaključi najkasneje do 31. 10. 2019.

V skladu s petim odstavkom 32. člena Zakona o divjadi in lovstvu (*Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08 in 46/14 – ZON-C*) je na območju potrebno vsa dela izvesti v času od začetka avgusta do konca februarja.

3.1.1 Usmeritve pred izvedbo ukrepa odstranjevanje zarasti za posamezne upravljavske enote na PPO Gorjanci

3.1.1.1 Usmeritve za območja kmetijskih zemljišč pod gozdno masko sestojev

- Pridobi se predhodno soglasje k izvedbi del (odstranjevanje zarasti, mulčenje/ruvanje panjev) od lastnikov in zakupnikov kmetijskih zemljišč.
- Na podlagi soglasja lastnika/zakupnika kmetijskih zemljišč se poda vloga za izdajo dovoljenja za krčitev gozda po 21. členu Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99–ZON, 67/02, 110/02–ZGO-1, 115/06–ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13–ZDavNepr, 17/14, 24/15, 9/16–ZGGLRS in 77/16) na lokalno pristojno območno enoto Zavoda za gozdove Slovenije.
- V primeru pozitivne rešitve vloge za izdajo dovoljenja za krčitev gozda Zavod za gozdove Slovenije izda odločbo o krčitvi gozda v kmetijske namene. Na območju krčitve gozda v kmetijske namene se drevje za posek označi in evidentira s strani Zavoda za gozdove Slovenije. Izvedba odstranjevanja zarasti se izvede v določenem roku in pod določenimi pogoji, ki so podani v odločbi o krčitvi gozda v kmetijske namene.

3.1.1.2 Usmeritve za upravljavsko enoto območja kmetijskih zemljišč izven gozdne maske sestojev

- Pridobi se soglasje k izvedbi del (odstranjevanje zarasti, mulčenje/ruvanje panjev) od lastnikov in zakupnikov kmetijskih zemljišč.

3.1.1.3 Usmeritve za območja gozdnih zemljišč pod gozdno masko sestojev

- Pridobi se predhodno soglasje k izvedbi del (odstranjevanje zarasti, mulčenje/ruvanje panjev) od lastnikov gozdnih zemljišč.
- Lastnik gozdnih zemljišč poda vlogo za izdajo dovoljenja za krčitev gozda po 21. členu Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16) na lokalno pristojno območno enoto Zavoda za gozdove Slovenije.
- V primeru pozitivne rešitve vloge za izdajo dovoljenja za krčitev gozda Zavod za gozdove Slovenije izda odločbo o krčitvi gozda v kmetijske namene. Na območju krčitve gozda v kmetijske namene se drevje za posek označi in evidentira s strani Zavoda za gozdove Slovenije. Izvedba odstranjevanja zarasti se izvede v določenem

roku in pod določenimi pogoji, ki so podani v odločbi o krčitvi gozda v kmetijske namene.

3.1.1.4 Usmeritve za območja gozdnih zemljišč (G) izven gozdne maske sestojev

- Pridobi se soglasje k izvedbi del (odstranjevanje zarasti, mulčenje/ruvanje panjev) od lastnikov in morebitnih zakupnikov zemljišč.

3.1.2 Območja izvedbe akcije čiščenje zarasti

Preglednica 1: Pregled območij izvedbe akcije odstranjevanja zarasti na PPO Gorjanci

Ime enote	Površina posega (ha)	Zarast kategorije
G_001_Rumpret	2,72	1., 2.
G_002_Zagorc	1,5	1., 2.
G_003_Gorišek	0,3	2.
G_004_Koligar	0,4	2.
G_005_Radkovič	1,1	2.
G_006_Srebrnjak	0,11	2.
G_007_Penca	0,61	1., 2.
G_008_Boltes	0,5	1., 2.
G_010_Grubar	1,7	1., 2.
G_012_DGK	1,58	1., 2.
G_014_Megušar	0,3	1., 2.
G_015_Gazvoda	0,96	1., 2.
G_016_Gregorič	1,1	2.
G_017_Zaletelj	2,1	2.
G_018_Jevnikar	0,4	2.
G_019_Nose	0,77	2.
SKUPAJ - VLOGE	16,15	1., 2.
Travni vrh – prostovoljna akcija	0,4	1., 2.
SKUPAJ:	16,55	

- kategorija: manj zahtevna zarast – steblikovje, grmičevje (do 50 %), naklon < 50 %
- 2. kategorija: zahtevnejša zarast-grmovje, drevesa (50-75 %), naklon < 50 %

Kartografski prikaz območij izvedbe akcije odstranjevanja zarasti na PPO Gorjanci je prikazan v Prilogi 3: Prikaz območij izvedbe akcije odstranjevanja zarasti na PPO Gorjanci.

3.2 AKCIJA C.2 – ZAGOTAVLJANJE DOLGOROČNEGA UPRAVLJANJA SUHIH TRAVIŠČ

Eden od ključnih razlogov za opuščanje rabe suhih travišč je, da tradicionalna, ekstenzivna raba travnikov danes ni več ekonomsko upravičena. Sodobna oprema, ki bi omogočila ekonomsko upravičeno uporabo, je za večino lastnikov z majhnimi kmetijami, ki se ukvarjajo z ekstenzivnim kmetijstvom, predraga. Nizek dohodek iz kmetijske dejavnosti in posledično opuščanje rabe kmetijskih zemljišč je večinoma posledica težkih pogojev za rabo zemljišč na teh območjih: razdrobljena lastniška struktura, staranje prebivalstva, izseljevanje, velika oddaljenost travniških površin od sedežev kmetijskih gospodarstev. Te kmetije ne morejo konkurirati velikim intenzivnim kmetijskim gospodarstvom, zato je največja grožnja z vidika ohranjanja suhih travišč na projektnem podobmočju Gorjanci opustitev rabe zemljišč.

Z akcijo C.2 se z zagotovitvijo uporabe opreme za košnjo prizadeva, da bi raba suhih travnikov postala ekonomsko uspešnejša in zato zanimiva za potencialne uporabnike zemljišč.

Cilj akcije C.2 na projektnem podobmočju Gorjanci je zagotoviti ustrezno rabo in dolgoročno upravljanje na 30,00 ha površin habitatnega tipa Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (HT 6210*). Za namene dolgoročnega upravljanja bo kmetom zagotovljena brezplačna raba kosilnice (1 kosilnica). Z zainteresiranimi kmeti bo sklenjen Sporazum o zagotavljanju dolgoročnega upravljanja površin, za obdobje 5 let po zaključku projekta.

Trenutno sta ustrezna raba in dolgoročno upravljanje skozi projektne aktivnosti zagotovljeni na **34,5 ha površin**. Kartografski prikaz območij izvedbe akcije zagotavljanja dolgoročnega upravljanja suhih travišč na PPO Gorjanci je prikazan v *Prilogi 4: Prikaz območij zagotavljanja dolgoročnega upravljanja na PPO Gorjanci*.

3.3 AKCIJA C.3 – OBNOVA IN VZDRŽEVANJE VISOKODEBELNIH TRAVNIŠKIH SADOVNJAKOV

Cilj izvedbe akcije C.3 je obnova visokodebelnih travniških sadovnjakov. Nosilec aktivnosti je projektni partner Društvo Gorjanske košenice, ki bo obnovil visokodebelni travniški sadovnjak, ki se nahaja na zemljiščih, ki so v lasti posameznih lastnikov društva oz. skupine le-teh.

V okviru projekta bo revitaliziran tradicionalni travniški sadovnjak na območju Miklavža. V okviru akcije bo z dosaditvijo manjkajočih dreves v vrzelih obnovljenega 0,5 ha obstoječega travniškega sadovnjaka. Za izvedbo akcije na projektnem podobmočju Gorjanci je predvidenih 30 sadik tradicionalnih starih sort sadnih dreves za visokodebelne travniške

sadovnjake. Za ostale interesente je predvidenih še 15 sadik. Za vsako sadiko je predvidena tudi zaščitna oprema. Zaščitne oprema zajema:

- 1 × podzemna zaščitna košara pred glodavci (3 × pocinkana kovinska žičnata mreža, premer košare 40 cm, debelina žice 0,7 cm, s kovinsko zanko za lažjo namestitev na sadiko),
- 1 × kovinska žičnata mreža za nadzemno zaščito debel sadik pred objedanjem (višina 100 cm, dolžina 50 cm, debelina žice 0,9 mm, velikost okenc cca. 15 × 15 mm),
- 1 × oporna lesena palica (višina 2,5 m, debelina palice 6 cm),
- 3 × vrvice za pritrditev sadike na oporno palico (debeline vrvice 3 mm, posamezen kos vrvice je dolžine 40 cm).

Saditev sadik sadnih dreves bo potekala v dveh saditvenih obdobjih. Prvo je bilo jeseni 2016, drugo pa novembra 2017. Sajenje preostalih sadik je predvideno jeseni 2019. Zaradi specifičnosti terena in nadmorskih višin na projektnem podobmočju lahko, glede na vremenske razmere, pride do zamika ali prestavitve saditvene sezone, o čemer bo naročnik obvestil izvajalca, izvajalec pa se zavezuje tako določene roke dobave sadik upoštevati. Skladno s planom sadnje bo potekala tudi dobava sadik. Dobava sadik se zaključi najkasneje 1. novembra 2019.

Preglednica 2: Pregled območij izvedbe obnove in vzdrževanja travniških sadovnjakov

Ime enote	Površina novo zasajenih sadoxnjakov (ha)	Število posajenih sadox	Površina obnovljenih sadoxnjakov (ha)	Število obrezanih dreves
G_011_Rumpret	0	40	0,5	20

Kartografski prikaz območij izvedbe obnove in vzdrževanja travniških sadovnjakov na PPO Gorjanci je prikazan v *Prilogi 5: Karta pregleda območij izvedbe obnove in vzdrževanja travniških sadovnjakov*.

3.4 AKCIJA C.5 – NAČRTI KMETIJ

Na podlagi pripravljanih ukrepov A.1, A.2 in A.3 bosta za 2 kmetiji na projektnem podobmočju Gorjanci pripravljena načrta gospodarjenja kmetijskega gospodarstva z namenom izboljšanja suhih travnišč.

Načrta bosta vsebovala analize sedanjega stanja kmetijskih gospodarstev in predvsem strategijo upravljanja in razvoja v naslednjih 10 letih, pri čemer bo posebna pozornost namenjena upravljanju suhih travnikov. Strategije upravljanja in razvoja, ki bodo

vzpostavljene skupaj z lastniki, bodo poleg izboljšanja stanja upravljanja suhih travnišč služile tudi izboljšanju splošne gospodarske perspektive kmetijstva na projektnih podobmočjih, predvsem na način ciljnega razvoja potenciala kmetijskih gospodarstev, vključenih v projekt. Pri pripravi načrtov bo prednost namenjena območjem, na katerih bodo izvedeni ukrepi C.1, C.2 in C.3. V okviru priprave načrta bo vzpostavljeno tesno sodelovanje z lastnikom ali upravljavcem zemljišča, ki bo intenzivno vključen v pripravo načrta. S sodelovanjem pri izvajanju načrtov za svoja kmetijska gospodarstva se bodo lastniki ali upravljavci kmetijskih gospodarstev zavezali, da bodo svoje površine upravljali v skladu z naravovarstvenimi smernicami, pripravljenimi v akciji A.2. Vsak kmet, ki bo na območju projektnega podobmočja Gorjanci vključen v to akcijo, bo z ZRSVN podpisal sporazum o spoštovanju vsebine načrta upravljanja kmetij. Ta sporazum bo predpogoj, da se kmetija pridruži temu ukrepu.

Akcija bo potekala v obdobju od začetka oktobra 2017 do konca septembra 2020.

4 LITERATURA IN VIRI

1. Golob A. 2004. Poročilo o določitvi habitatnih tipov gozdov v skladu s habitatnim priročnikom EU za nacionalni seznam območij, ki so v interesu skupnosti ter usmeritve za njihovo ohranjanje v gozdnogospodarskih načrtih. Ljubljana, MOPE, 152 str.
2. Conacija območij Natura 2000, 2016. Interni delovni pripomoček Zavoda RS za varstvo narave. (Cone so bile izdelane na način, ki je opisan v članku: »Petkovšek M., 2007. Conacija območij Natura 2000 v Sloveniji. Varstvo narave 20. Zavod RS za varstvo narave, Ljubljana, 19-34«).
3. Božič, L. 2003. Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji. 2, Predlogi posebnih zaščitnih območij (SPA) v Sloveniji. Ljubljana, DOPPS – Birdlife Slovenija.
4. Program upravljanja območij Natura 2000 (2015-2020). 30 str. + priloge.
5. Vrčec D. 2006. Usmeritve za ohranjanje ali vzpostavitev ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov v območjih Natura 2000 v Sloveniji. Delovno gradivo. Ljubljana, 104 str.
6. Golob A., Skudnik M. 2007. Priročnik o vrstah Natura 2000, ki so povezane z gozdom. Gozdarski inštitut Slovenije, 88 str.
7. Strokovna gradiva za poročilo po 12. členu Direktive o pticah za obdobje 1.1.2005-31.12.2007 za Republiko Slovenijo. Tretjič dopolnjen osnutek strokovnega gradiva. Zavod RS za varstvo narave, januar 2009, 33 str., digitalne priloge (3).
8. Čelik T., Verovnik R., Rebeušek F., Gomboc S. & Lasan M., 2004. Strokovna izhodišča za vzpostavljane omrežja NATURA 2000: Metulji (Lepidoptera). Končno poročilo. Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Novi trg 2, SI – 1000 Ljubljana. 297 str., digitalne priloge. Naročnik: Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, ARSO, Ljubljana.
9. Čelik T., Verovnik R., Gomboc S. & Lasan M., 2005. NATURA 2000 v Sloveniji. Metulji. Ljubljana: založba ZRC, ZRC SAZU, 2005.
10. Škornik S., Ivajnsič D., Špur N., Otopal J., Bakan B., Paušič I., 2016. Poročilo o popisu začetnega stanja ciljnih habitatnih tipov – 1. sklop. Projekt Life to Grasslands, LIFE Narava in biodiverziteta, LIFE14 NAT/SI/000005. Maribor, Fakulteta za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru, Oddelek za biologijo, 142 str.
11. Škornik S. 2016. Ekstenzivna travišča v celinski Sloveniji: srednjeevropski z orhidejami bogati polsuhi travniki. Naše travinje, številka 10: str. 25–27.
12. Zbirka podatkov Zavoda RS za varstvo narave (2016).
13. Zbirka podatkov Zavoda za gozdove Slovenije – gozdna maska, površine v zaraščanju (2016).
14. Zbirka podatkov Ministrstva za okolje in prostor – namenska raba prostora (2016).
15. Kaligarič M., Trčak B., 2004. Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco-Brometalia) (* pomembna rastišča kukavičevk) (EU_6210(*)). Opredelitev območij evropsko pomembnih negozdnih habitatnih tipov s pomočjo razširjenosti značilnih rastlinskih vrst. Končno poročilo. Naročnik: MOPE, Ljubljana. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. Str. 210-218.
16. Strokovne podlage za upravljanje habitatnega tipa polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (* pomembna rastišča kukavičevk (EU_6210*)) na projektnem podobmočju Gorjanci. 2017. Ljubljana, Projekt Life to Grasslands (interno gradivo; januar 2017).

17. Naravovarstvena izhodišča za upravljanje suhih travišč na projektnih podobmočjih projekta LIFE TO GRASSLANDS: POO Gorjanci. 2017. Ljubljana, Projekt LIFE TO GRASSLANDS (interno gradivo; januar 2017).

5 PRILOGE

Priloga 1: Karta začetnega stanja HT 6210(*) na projektnem podobmočju Gorjanci

Priloga 2: Karta potencialne cone pojavljanja habitatnega tipa HT 6210(*) na projektnem podobmočju Gorjanci

Priloga 3: Prikaz območij izvedbe akcije odstranjevanja zarasti na projektnem podobmočju Gorjanci

Priloga 4: Prikaz območij zagotavljanja dolgoročnega upravljanja na projektnem podobmočju Gorjanci

Priloga 5: Karta pregleda območij izvedbe obnove in vzdrževanja travniških sadovnjakov na projektnem podobmočju Gorjanci